چەکی سامناکی تەکفیر(★)

ئەم باسە بۆ ئەوە نییە بزانین چی کوفرەو چی کوفر نییە، بەڵکو بۆ ئەوەیە بزانین کەوا تەکفیرکردنی کەسان و ڕێبازەکان چەکێکی سامناك و کاریگەرە کە دەبێ زاناو بانگخوازانی ئیسلام بۆ ئابڕوو بردن و ئاشکرا کردنی کوفر بەکاری بهێنن و بۆ ئەوەی چیتر کوفر بە ئاشکرا نەوێرێ سەر دەربکات و عەیب و عاری کوفری تێکەڵ کراو بە ئیسلام بۆخەڵك دەرکەوێت .

ترس لە کافربوون بە هۆی تەکفیرەوە(لەگەڵ ترس لە کافران هەروا) وای لە بانگخوازانی ئیسلام کردووە ئەم شمشێرە کول و ژەنگاوی بکەن، ئەنجامی بەکار نەهێنانیشی ئەوەیە کوفر لە وڵاتماندا سەر بەرزدەکاتەوەو ئەوانەی کوفرەکەیان بە چەند قسەو کردارێکی ئیسلامی داپۆشیوە لەسەر خەڵەتاندنی خەڵك بەردەوام بن، ئەنجامێکی تریش ماوە لە دواڕۆژدا ئەویش پەیدابوونی چەند دڵگەرمێکی کەم تەقوای نەشارەزا لە ئیسلام کە خەڵك بەکۆمەڵ کافر دەکەن، دوایی حاڵ دەگاتە ئەوەی ئیسلامییەکانیش بە کافر بزانن.

کافرەکان بۆیە لە تەکفیر دەترسن چونکە لە ناو خەڵکدا ئابڕوویان دەبات و تەکفیرەکە بۆ خەڵکی ڕوون دەکاتەوە کە ئەو بێباوەڕانە توانیویانە بەوە بیانخەڵەتێنن کە گوایە شتێکی ئاساییە ئەگەر شوێنیان بکەون و لەهەمان کاتدا موسڵمان بن. تەنانەت ئەوانەش کە کوفری خۆیان ئاشکرا کردووە لە تەکفیر دەترسن ، باشترین نموونەش کۆڕەکەی خوشکە (صەبریە)ی یەککگرتووە، کە یەکێك لەو کۆڕانە بوو کە (یەکێتی ژنانی کوردستان)ی سەر بە (یەکێتی) بۆ مەسەلەی یاساکانی (الاحوال الشخصیە) لەم هاوینەدا سازی دابوون.

لەو کۆڕەدا ئافرەتێکی کۆمۆنیست کە ئەندامی سەرکردایەتیی (حزبی کۆمۆنیستی کرێکاری عیراق)ە ڕازی نەبوو وەڵامی خوشکە (صەبریە) بداتەوە کە ئایا بڕوای هەبوونی خوا هەیە یان نەءو هەموو جارێك دەیوت : (ئەمە مەسەلەیەکی شەخسییە)تا لە کۆتاییدا وتی (تۆ دەتەوێ بڵێم کافرم بۆ ئەوەی ژنانی کوردستان گوێم لێ نەگرن).

بەم جۆرە تەکفیر چەکێکی کاریگەرە بۆ دوورخستنی خەڵك لە کوفرو کارێکی پێویستە ئەگەر(واجب) نەبێ چونکە پەیوەستە بە تەبلیغ (واتە گەیاندنی پەیامی خودا).گومانیش لەوەدا نییە کە ئاشکراکردنی کوفر بەشێکی سەرەکیی تەبلیغە.

بەڵام لەلایەکی ترەوە تەکفیر چەکێکی خەتەرە بۆ خودی موسڵمانان لەبەر ئەو فەرموودانەی باسی تەکفیرکردن بە ناهەق دەکەن ، ئەمەش بوو وای لە زانایانی کۆن کردبوو بە وورییایی یەوە خۆیان لە قەرەی تەکفیری کەسان و کۆمەڵەکان بدەن. ئەوەتا (حافظ ابن حجر) لە(فتح الباری)دا قسەی (قورطوبي) لە (المفهم)دا دەهێنێتەوە کە دەڵێ:(مەسەلەی تەکفیر خەتەرەو سەلامەتی بە هیچ شتێك ناگۆڕینەوە) فتح الباري ١٤.

زانایەکیش دەڵێ : داخڵ کردنی کافرێك بۆ ناو ئایینی ئیسلام (واتە بەموسڵمان زانینی کافرێك)و دەرکردنی موسڵمانێك لێی مەسەلەیەکی گەورەیە لە ئاییندا(هەمان سەرچاوە).هەروەها(ابن ابی العز الدمشقی) لە (شرح العقیدة الطحاویة)دا دەڵێ : مەسەلەی تەکفیرکردن و تەکفیرنەکردن مەسەلەیەکە (فتنە)و بەڵاو ناڕەحەتییەکی گەورەی دروست کردو جیابوونەوەی زۆری تیادا بەرپابوو (شرح العقیدة ...، ٢،ل٤٣٢).

فەرموودەکانیش باسی ئەو کەسە دەکەن کە کەسێك کافردەکات وئەگەرئەو کەسە وا نەبێت کوفرەکە دەگەڕێتەوە بۆ خۆی.با لێرەشدا کەمێك لە تەك ئەو فەرموودانە بوەستین :

ئیمام (موسلیم)فەرموودەیەکی هێناوەتەوە کە ئەمە بەشێکێتی : *(من دعا رجلا بالکفر او قال عدو الله ولیس کذلك الا حار علیه)*صحیح مسلم / کتاب الایمان، واتە (هەر کەسێك بە پیاوێك بڵێ کافرە یاخود بڵێ دوژمنی خواوئەو کەسە وا نەبێ ئەم شتە دەگەڕێتەوە بۆ خۆی). ئیمامی (نەوەوی)یش دەڵێ مەبەست ڕواڵەت (ظاهر)ی فەرموودەکە نییە(واتە مەبەست کوفری ڕاستەقینە نییە)و مەزهەبی ئەهلی هەق ئەوەیە کە موسڵمان بە ئەنجامدانی گوناهی وەك کوشتن و زینا کردن کافر نابێ(بێگومان ئەگەرئەم گوناهانە بە حەڵاڵ نەزانێ ئەگینا بە حەڵاڵ زانینیان کوفرە) هەروەها ئەگەر بە براکەی بڵێ کافر،واتە

(★) گۆڤاری ڕابەر – ژمارە (٣١-٣٢) ساڵی چوارەم، ١٤١٦– ت١،ت٢ ١٩٩٥ ل٢٢-٢٤ بڵاوبۆتەوە.

ئەگەر بەو گوناهانە کافر نەبێ بە تەکفیری هەڵەش کافر نابێ. سەبارەت بە قسەی((ئەوا کوفرەکە دەگەڕێتەوە بۆ خۆی)) ئیمامی نەوەوی چەند تەفسیرێك دەهێنێتەوە :

١.ئەگەر کەسێك تەکفیری ناهەق بە حەلاڵ بزانێ خۆی کافر دەبێت.

٢. تەفسیرێکی تر ئەوەیە گوناهەکە بریتییە لە سووکایەتی کردن بە براکەی . گوناهی تەکفیرکردنی براکەشی دەگەڕێتەوە بۆ خۆی نەك کافربوونەکە.

٣. تەکفیر بە ناهەق کافری ناکات بەڵکو ترسی ئەوە هەیە بەکار هێنانی زۆری تەکفیر بەرەو کوفری بەرێ هەروەك چۆن زۆر گوناه کردن مرۆڤ بەرەو کوفر رادەکێشێ.

٤.تەفسیرێکی تریش ئەوەیە فەرموودەکە تایبەتە بە (خەوارج) بەڵام نەوەوی دەڵێ ئەوە بێ هێزە چونکە زۆربەی زانایان لەسەر ئەو رایەن کە خەوارج بە کافر نازانرێن.

٥. تەفسیری پێنجەم ئەوەیە تەکفیرکردنەکە دەگەڕێتەوە بۆ خۆی وەك چۆن خۆی خۆی تەکفیر کردبێ (صحيح مسلم بشرح النووي- ١ ـ حديث ١١١-٦٠). (حافظ ابن حجر)یش دەڵێ لە هەمووی بەهێزتر ئەوەیە کە کافربوونەکە ئەو کەسە دەگرێتەوە کە شتی وا بە کەسێکی تربڵێ کە بە موسڵمان ناسراوە لەکاتێکدا گومانی کوفری نەبردووە لێی، بەم جۆرە واتای فەرموودەکە ئەوەیە تەکفیرەکە دەگەڕێتەوە بۆ خۆی وەك چۆن خۆی خۆی کافر کردبێ (فتح الباري١٢ـ كتاب الادب ـ باب مايْنهى من السباب واللعن).

فەقیهی فەرموودەناسەکان ؛ئیمامی بوخاری ،یەکێك لە بابەکانی صەحیحەکەی بەمە ناوناوە : (باب مَن كفَّر اخاهُ بغيرِ تأويلٍ فهو كما قال) صحيح البخاري ـ كتاب الادب، واتە: (بابێك لە بارەی ئەوەی ئەگەر کەسێك بەبێ تەئویل براکەی خۆی تەکفیر بکات ئەوا خۆی بەو جۆرەیە). بەم پێیەش بوخاری کافر نەبوون بە هۆی تەکفیرەوە دەبەستێتەوە بە تەئویل کە واتای (ئیجتهاد) یان (تەفسیر) دەگرێتەوە وەك لە بابەکەی تردا دەردەکەوێت: (باب مَنْ لم يرَ إكفار مَن قال ذلك مُتأوِّلا)، (كتاب الادب) واتە : بابێك دەربارەی ڕای ئەو زانایەی کە ئەو کەسانە بە کافر نازانن ئەگەر بە تەئویلێك یەکێکی تر تەکفیر بکەن.

بەڵگەش لەسەر ئەمە فەرموودەی (علی کوڕی ابو طالب)ە لە بارەی (حاطب کوڕی ابو بەلتەعە) کە نامەی بۆ خەڵکی مەککە ناردو تیایدا ئاگاداری کردنەوە کە موسڵمانان نیازی پەلاماردانی مەککەیان هەیە ،کاتێکیش ئەم شتە ئاشکرا بوو (عومەر کوڕی خەططاب) فەرمووی (حاطب) نیفاقی کرد ، پێغەمبەریش (ﷺ) بە عومەری نەفەرموو بەم قسەیەت کافر بوویت ، بەڵکو ئەوەندەی فەرموو : چوزانی بەڵکو خودا تەماشای ئەهلی بەدری کردبێ (ئەوانیش ئەو موسڵمانانەی لەشەڕی بەدردا بەشداریان کردبوو) و فەرموبێتی : چیتان دەوێ بیکەن چونکە لێتان خۆش بووم (***لە صحيح البخاري ـ كتاب الادب دا زۆر بە کورتی و بێ سەنەد هاتووە و لە (كتاب التفسير)دا لە سوورەتی (الممتحنة) بە کاملی و (مەوصولی) هێناویەتی).*** کەواتە عومەر بە تەفسیرو بۆچوونی خۆی کابرایەکی بە مونافق زانی لە کاتێکدا ئەو کابرایە پێشتر ڕەنگە خوا لە گوناهەکانی خۆش بووبێت ، لەگەڵ ئەوەشدا عومەر بەم قسەیەی کافر نەبوو.

بوخاری هەروەها فەرموودەکەی (جابر کوڕی عبد الله)ی هێناوەتەوەو کە تیایدا باسی ئەوەی کردووە (موعاذ) پێشنوێژییەکی دوورودرێژی کردو کابرایەك نەیتوانی بەردەوام بێ‌و لە ریزەکە هاتە دەرەوەو بە تەنیا نوێژی کرد، (موعاذ)یش وتی کابرا موناففە، کابراش ئەمەی بۆ پێغەمبەر(ﷺ) گێڕایەوە ئەویش بە موعاذی نەفەرموو بۆچی وات پێ ووت، بەڵکو تووڕەبوو و ئامۆژگاریی کرد هەر کاتێك ئیمام بوو نوێژەکانی درێژ نەکاتەوە.

بەم جۆرە هەر کەسێك قسەیەك یان کردارێکی کوفری لێ وەشایەوە بەڵام خۆی کافر نەبوو و موسڵمانێك کافری کرد ئەو موسڵمانە بەو تەکفیرە هەڵەیە کافر نابێت، تەنها ئەوەش دەمێنێتەوە کە کەسێك بەبێ هیچ بەڵگەیەك کەسێکی تر کافر بکات ؛ ئەو کاتە بەلای زۆرەوە کافر دەبێت و بەلای کەمەوە یەکێك لەو پێنج تەفسیرەی بەسەردا دەچەسپێ کە (نەوەوی) باسی کردوون.

کە ئەمەشمان زانی ئیتر هەقمانە کاری ئەو بانگخوازانەمان لا سەیر بێ کە خۆیان لە تەکفیر دەدزنەوەو لەوە دەچێ (ظاهر)ی فەرموودەکانی تەکفیر وەردەگرن و تەکفیری ناهەق بە کوفری گەورە بزانن لەکاتێکدا کاری زۆری تر بە کوفری گەورە نازانن، ئەوانیش ئەو کارانەی فەرموودەکان ناوی کوفریان لێ دەنێن.

نموونەش لەسەر ئەوە هەمان فەرمووودەکەی موسلیمە کە ئەمە بەشێکی تریەتی *(لیس منْ رجل ٍ ادَّعی لغیرِ ابیه ِ وهو یعلمه الاّ کَفَر)*، واتە : ئەو کەسە کوفری کردووە کە باوکی راستەقینەی خۆی بناسێت بەڵام پیاوێکی تر بە باوکی خۆی دابنێ (ئەم بەشەش هەروەها لای بوخاری هەیە). ئەم فەرمووودەیەش بە دوو شت تەئویل کراوە : یەکەمیان بۆ کەسێکە ئەم کارە بەحەڵاڵ بزانێ دووەمیشیان ئەوەیە ئەم کوفرە کوفری نیعمەت و ئیحسان و مافی خوداو مافی باوکێتی نەك ئەو کوفرەی لە ئیسلام دەریبکات. (شرح النووي ـــ کتاب الایمان).

هەر هەمان ئەو بانگخوازانەشن کە لەسەرەوەدا ئاماژەمان پێ دان ئەم باسکردنەی کوفر لەم فەرمووودەیەو چەندین فەرمووودەی تر بە کوفری بچووك دەزانن (لەمەشدا راست دەکەن چونکە ئەمە هەروەها ڕای زۆربەی زانایانە) و (ظاهر)ی فەرمووودەکان وەرناگرن کە ناوی کوفر لەو کارە دەنێن بەڵام کاتێك باس دێتە سەر فەرمووودەی تەکفیر نارەوا ، واتە فەرمووودەی *((هەر کەسێك بە پیاوێك بڵێ کافرە یاخود بڵێ دوژمنی خواو ئەو کەسە وا نەبێ ئەمە دەگەڕێتەوە بۆ خۆی))* دەچن (ظاهر)ی فەرمووودەکە وەردەگرن و ئەمە دەکەنە بەهانە بۆ تەکفیر نەکردنی هیچ کەسێك.

لەم بارەیەوە ئەو قسەیەی (حسن الهضیبي) رابەری دووەمی ئیخوان (ڕەحمەتی خوای لێ بێت)هەیەو کە لە ناو زۆر بانگخوازدا بڵاو بۆتەوەکەو دەڵێت :(نحن دعاة لا قضاة) واتە : ئێمە بانگخوازین نەك قازی (تا حوکمی کافر بوون لە سەر خەڵك دەر بکەین) . ئەمەش قسەیەکە بەڵگەی لەسەر نییەو و ئەگەر مەبەستیش لێی ئەوە بێ کە نەوترێ (فلانە کەسی دیاری کراوی زیندوو دەچێتە بەهەشت و فلانە تری زیندوو دەچێتە ئاگر) ئەوا قسەیەکی ڕاستە ، بەلا م ئەگەر مەبەستی لێی حوکمی کوفر بەسەر کەسدا دەرناکەین ئەوا قسەکە ڕەتکردنەوەی ئایەتی ﴿قل یا ایها الکافرون..﴾ە. نەك تەنها ئەوەش بەڵکو ڕەتکردنەوەی ئایەت و فەرموودە و بەسەرهاتی یەکجار زۆری سیرەتە ئەمەش قسەیەکی (ئیرجائی)ە [★] خوا لە ئەویش و ئێمەش خۆش ببێت.

تەکفیری ئەوسا و ئێستا

ئایا بەم جۆرە مەبەستمان ئەوەیە تەکفیری کوێرانەو بەڕاست و بەچەپ بکرێ ؟ وەڵامی دروست ئەوەیە ئەم جۆرە تەکفیرە دەردێکە و پێویستە خۆمانی لێ بپارێزین.

کاتی خۆشی (خەوارج و موعتەزیلە) تووشی ئەو دەردە ببوون، بواریش هەبوایە باسێکی دوورودرێژی خەوارجمان دەکرد ، تا سەختیی ئەو دەردە بۆ خوێنەر دەربکەوتایە، بۆیە لێرەدا بە کورتی دەڵێین : لای خەوارج ئیمام(عوثمان)وئیمام (عەلی)خودایان لێ رازی بێ‌بە کافر حساب کرابوون ، پاشان خوێن و ماڵی ئەو کەسانەیان حەڵاڵ کرد کە لەسەر بیروباوەڕی ئەوان نەبن ، دوای ئەوە دەستیان وەشاندو شەڕیان بەرپاکرد، پاش (موعاویە)و کاتی (عبداللە کوڕی ئەلزوبەیر) کۆمەڵەکەی (نەجدە کوڕی عامر) ئەوەیان بۆ بیروباوەڕەکانیان زیاد کرد کە ئەو کەسەی لەگەڵیاندا بەشداری شەڕ نەکات کافرە هەتا ئەگەر هەمان بیروباوەڕی ئەوانیشی هەبێ.

سەبارەت بە موعتەزیلەش (الرافعی) لە (أعجاز القران)دا باسی یەکێك لەوان دەکات کە تووشی شێتیی تەکفیر ببوو. سەرەتا خەڵکی شارەکەی خۆی تەکفیر کرد، پاشان خەڵکی ناوچەکە ئینجا خەڵکی هەموو زەوی و لە کۆتاییدا تەنها چەند شێتێکی وەکو خۆی لەگەڵیدا مانەوە. ئەم بەسەرهاتەش کە ئەوپەڕی تەکفیرە (أبو عبادە الانصاری) لە پێشەکیی کتێبی (مفهوم الحاکمیة فی فکر الشهید عزام)دادەیگێڕێتەوەو لە هەمان کتێبدا باسی وەزعی ئەفغانستان دەکات، بە تایبەتی پاش چوونە ناو (کابول)ی پایتەخت کە چۆن لاوی زۆر سەریان لێ شێواو هەندێکیان بەشێك یان هەموو سەرکردەکانی ئەویان تەکفیر کرد لەبەر ئەوەی گوایە هێشتا(وەلاء و بەراء)و حاکمیە لە دڵ و مێشکیاندا نەچەسپیوەو لێی تێ نەگەیشتوون، هەندێکی تریشیان خەڵکێکی زۆریان تەکفیر کرد، بەڵکو بانگخوازانیشیان تەکفیر کرد، لەوەش زیاتر هەموو خەڵکی سەر ڕووی زەمین. ناوبراو هەروەها بەسەرهاتی (عبداللە عزام)دەگێڕێتەوە کە کاتی خۆی لە میسردا برایەکی خۆشەویستی خۆی نوێژی لەدوادا نەکرد، کاتێکیش

([★]) الارجاء : بیدعەیەکی کۆنە کە هەڵگرانی (المرجئة)یان پێ دەوترێ و یەکێ‌ك لە قسەکانی ئەوەیە مرۆڤ ئەگەر ئیمانی هەبێ بە هیچ گوناهێك کافر نابێ، ئیمانیش لای ئەوان بریتییە لە باوەڕو قسە نەك کردار و کەس کافر ناکەن کە شایەتمان بدات کردارەکانیشی هەر چۆنێك بن، ئەمەش بچووکترین بیدعەیە لە ناوبیدعەکاندا، بەڵام لەوە ناچێ ئەمڕۆ بە بچووکی مابێتەوە چونکە ئەمڕۆ کوفر لە جاران زیاتر بڵاوە بۆتەوەو زیاتر تێکەڵ بە ئیسلام کراوە...

لێی پرسی برادەرەکەی وتی چونکە من تۆ تەکفیر دەکەم ئەویش لەبەر ئەوەی تۆ (حسن الهضيبي)تەکفیر ناکەی وهوضە يبی تەکفیر دەکەم چونکە فلانەکەس تەکفیری ناکات !

(دکتور یوسف القرضاوی)ش لە کتێبی (الصحوة الاسلامية بين الجحود و التطرف)باسی کۆمەڵەی (التكفير و الهجرة)ی میسر دەکات، ئەویش لە کتێبی عبدالرحمن أبو الخير (ذكرياتي مع جماعة المسلمين - التكفير و الهجرة) وەریگرتووە.

ئەم کۆمەڵە هەموو کەسێك تەکفیر دەکەن کە گوناهێك بکات و لێی پەشیمان نەبێ و حاکمەکان تەکفیر دەکەن چونکە حوکم بە قورئان ناکەن وخەڵك کافر دەکەن لەبەر ئەوەی بەو حاکمانە ڕازین و زاناکان تەکفیر دەکەن کە حاکم و ژێردەستەکان تەکفیر ناکەن و تەکفیری هەر کەسێك دەکەن کە فیکرەی خۆیانی پێ دەڵێن و قبووڵی ناکات، هەروەها ئەوەش کە قبووڵی دەکات بەڵام ناچێتە کۆمەڵەکەیان هەروەها ئەوەی دەچێتە ناوی و دوایی وازی لێ دەهێنێت(کە بە مورتەدو و خوێن حەڵاڵی دەزانن)، هەموو کۆمەڵە ئیسلامییەکانیش کە بانگەوازەکەی ئەوانیان پێ بگات و خۆیان هەڵنەوەشێنن و بەیعەت بە ئیمامەکەیان نەدەن کافرن... هتد (لاپەڕە ٥٤ – ٥٥).

ئەمەش دەردی تەکفیرکردنی کوێرانەیە،بەڵام چارە چییە ؟ کەس تەکفیر نەکەین ؟ بێگومان ئەمە چارەسەر نییە، بەڵکو ئەمە سەرچاوەی (یان بەلای کەمەوە سەرچاوەیەکی)دەردەکەیە : تەکفیری کوێرانە ئەنجامی وازهێنانە لە تەکفیری شەرعی، لەبەر ئەوەش دەبێت بانگخوازانی ئیسلام وریا بن : واز هێنان لە تەکفیرکردن تەکفیری کوێرانەی بەدواوەیە، تەکفیر نەکردن هەر بیدعەی کۆنی ئیرجائە ؛ بزانە ئەو زانایەی کە قسەکەیمان هێنایەوە نەك هەر تەکفیرکردنی بە شتێکی بچووك نەزانیووە، بەڵکو هەروەها بە موسڵمان زانینیش ولە(شرح العقيدة الطحاوية)ش باسی تەکفیر کردن بە تەنها نەهاتووە، بەڵکو هەروەها تەکفیر نەکردنیش و (ابن ابی العز)دەڵێ : لەبەر ئەوە لای زۆر لە ئیمامەکان بە (موطله قی) ناوترێ : ئێمە کەس تەکفیر ناکەین بەهۆی گوناهێکەوە (لاپەڕە – ٤٣٣)واتا : گوناه هەیە غەیری شیرك کە مرۆڤ پێی کافر بێت و بەم جۆرە باسی کۆمەڵێك دەکات و دەڵێت :(کۆمەڵێك دەڵێن : کەس لە ئەهلی قیبلە تەکفیر ناکەین و بەمە تەکفیر بە گشتی نەفی دەکەن لە کاتێکدا لە ناو ئەهلی قیبلەدا مونافیق هەن کە کەسانی وایان تێدا هەیە لەوانەیە هەرکاتێك بۆیان بکرێ بەشێك لە کوفرەکەیان دەربخەن ، خۆشیان وا پیشان دەدەن کە ووشەی شایەتمان دەڵێن).(لاپەڕە – ٤٣٣).

ئینجا تەماشای دەوروبەرەکەت بکە : ئەوانەی کە کەس کافر ناکەن و بزانە چەند کەسی وا هەیە، تەماشای مونافیقەکانیش بکەو بزانە چەند جار لە تەلەفزیۆن و گۆڤار و رادیۆ و ڕۆژنامەکانیاندا قسەو کرداری کوفریان لێ دەوەشێتەوە.

بیدعەی تەکفیرنەکردنیش وەك وتمان بیدعەیەکی گەورەتری لێ پەیدا دەبێ، ئەویش تەکفیرکردنی کوێرانە، بەڵام ئەمە تاکە ئەنجام نییە بەڵکو هی تریش هەن وەکو :

١. چەند کەسێکی کافر بە ناهەق دەخرێنە ناو بازنەی ئیسلام.
٢. ئاسانیی خۆحەشاردانی کافرەکان لە پشت پەردەی ئیسلام.
٣. بەردەوام بوونی حاڵەتی تێکەڵبوونی ئیسلام و کوفر لای خەڵك.
٤. بەم شێوەیە (إقامة الحجة)ی تەواو و کامل کارێکی زەحمەت دەبێ.
٥. بەردەوام بوونی تەعەداکردنیان لە ئیسلام و ئازایەتی پەیداکردن بە هۆی بێدەنگیمان.
٦. کاتێکیش جیهاد بەرپا دەبێ بەڵگەکانی جیهاد لاوازتر دەبن وەك لەوەی ئەگەر پێشتر کوفر و ئیسلام لێك جیاکرابن.

هەندێك تەکفیرنەکردن کەمتر دەگەڕێنەوە بۆ تەقواو ترس لە کافربوون بە هۆی تەکفیرەوەو زۆرتر هۆکەی ترسە لە خەڵك و دەسەڵاتداران چونکە تەکفیرکردن وەك وتمان شمشێرێکی تیژە، وەشاندنی شمشێریش جورئەتی پێویستە،لە لایەکی تریشەوە هۆی تەکفیرکردنی کوێرانەش کەمی تەقواو نەبوونی عیلمە، جا بۆ ئەوەی توشی هیچیان نەبین پێویستە زانایان و بانگخوازانی خاوەن عیلم و تەقوا بەم کارە هەڵسن ئەویش بەپێی یەکێك لەم ڕێگایانە :

١. لیژنەیەکی هاوبەشی کۆمەڵە ئیسلامییەکان ئەم کارە بگرێتە ئەستۆ (ئەمەش بەشتێکی خەیاڵیی دەزانم ، بە لای کەمەوە بۆ ئەمڕۆ).

٢. هەر کۆمەڵێك لیژنەیەکی هەبێ (ئەوەش هەروەها ناکرێ چونکە کۆمەڵ هەیە نایکات).

٣. لیژنەیەکی سەربەخۆ (دیسان زەحمەتە).

٤. کۆمەڵێکی ئیسلامیی دیاریکراو، ئەمەشیان عەمەلیترە، بەڵام کێ بەم ئەرکە هەڵسێ ؟ [1]

لە کۆتاییداو بە کورتی باسی ئەوە دەکەین کە تەکفیر چی‌وکێ بکەین ؟ دیارە کە تەکفیرکردن کەسان و لایەنەکان و ڕێبازەکان دەگرێتەوەو ئاشکرایە کە تەکفیرکردنی ڕێبازەکان لە هەموو ئەمانە لەپێشترەو لە هەموویان بۆ ئیمانمان سەلامەتترە، چونکە بابەتەکانی ڕێبازەکان ئاشکرا ترو دیارترن ئەویش لەچاو کەسەکان کە بەشێکی شاردراوەیان هەیەو پەیوەندیی بە دڵ و دەروونیانەوە هەیەو وەکو ڕێبازەکان لەسەر کاغەز نەنووسراوە. بۆ (لایەنەکانیش) کارەکە هەروەك(کەسەکان) زەحمەتە ئەویش بە هۆی تێکەڵبوونی کافری (مطلق)و ئەوانەی بە نەزانی شوێنی ئەو لایەنانە کەوتوون، بۆیە تەکفیرکردنەکە هەر دەچێتە سەر تەکفیرکردنی ڕێبازەکان ، کاتێکیش کە هەموو کەسێك تەکفیر و بەڵگەکانی پێ گەیشت ئیتر (إقامە الحجە)دەکرێ و تەکفیری کەسەکان و لایەنەکان ئاسانتر دەبێ. هەرچەندە پێش ئەوە لایەن و کەسی وا هەن کە بە بێ سێ و دوو کافر دەکرێن.

پاشکۆ:بۆ زیاتر ڕوونکردنەوەو بۆ ئەوەی وا نەزانرێت کە کاری بانگخوازان تەنها تەکفیرکردنە ئەوە دووبارە دەکەینەوە کە تەکفیر هەموو شتێك نییە بەڵکو بەشێکە لە تەبلیغ . تەبلیغیش لە تەکفیر گرنگترە.بەر لەوەش بە کاری تەکفیر هەڵبسین پێویستە تەبلیغی ڕوون و ئاشکرا بکەین.هەڵەیەکی گەورەشە بەر لەوەی بۆ خەڵکی ڕوون بکەیتەوە چی کوفرەو چی ئیمانە حوکمی تەکفیر دەربکەی. زۆر کەس زۆریان لا ئاسانە خەڵك بە کافر لە قەڵەم بدەن بەڵام کارێکی ترسناکە لایان بە کاری تەبلیغ هەڵبسن ئەویش چونکە تەبلیغ واتای ڕووبەڕووبوونەوە لەگەڵ دەسەڵاتداران و لەگەڵ ئەو خەڵکەی کە گومڕان و ئەو گەومڕاییەیان پێ خۆشە.هەرچەندە حوکمی تەکفیرکردنی بیروباوەڕو ڕێبازی دیاریکراو بەشێکە لە تەبلیغ بەڵام تەبلیغ لەو حوکمە فراوانترە.

سەرچاوەکان

١. فتح الباری بشرح صحیح البخاری.
٢. صحیح مسلم بشرح النووی.
٣. شرح العقیدة الطحاویة لإبن أبي العز ، تحقیق د.عبدالله بن عبدالمحسن الترکی و شعیب الارناؤوط.
٤. أبو عبادة الانصاری، مفهوم الحاکمیة في فکر الشهید عزام، الطبعة الثانیة ١٤١٤ – ١٩٩٤.
٥. د. یوسف القرضاوی، الصحوة الاسلامیة بین الجحود و التطرف، الطبعة الاولی، ١٤٠٥ – ١٩٨٥.

[1] لەمەوە گرنگێتیی هەبوونی مەرجعیەتێکی شەرعی بۆ موسڵمانان دەردەکەوێت کە جێگەی متمانەی موسڵمانان بێت تا لە لایەك تەکفیر فەرامۆش نەکرێت و لەلایەکی تر تەکفیر نەکەوێتە دەستی نەزانان. ئێستاش وای بۆ دەچم کە هەڵسانی کۆمەڵێکی ئیسلامیی دیاریکراو بە تەکفیر ئەوەندەی هەبوونی مەرجعێکی ئیسلامیی باوەڕپێکراو کارێکی بەهێز نییەو وەکو ئەو بە تەواوی ئامانجی خۆی ناپێکێت.